

Nr 112

Av herr Åhman m. fl., om sänkning av den övre belåningsgränsen för lånegaranti vid inköp av egnahemsjordbruk.

I statsverkspropositionen för budgetåret 1958/59 har under nionde huvudtiteln upptagits bl. a. ett anslag å 300 000 kronor till Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti. För budgetåret 1956/57 hade till nämnda ändamål anslagits 200 000 kronor, men nettoutgiften hade uppgått till 409 674 kronor.

Det är uppenbart att de stora förlusterna under senare år på denna statliga verksamhet till mycket stor del bero på att den övre belåningsgränsen för lånegaranti till jordbruksegnahemslån för några år sedan höjdes från 90 till 100 procent.

Lantbruksstyrelsen var också i motiveringen till yrkande om anslag för budgetåret 1957/58 betänksam mot utvecklingen på nämnda område, och i sitt yttrande över motionerna II: 191 och I: 154 år 1957 om sänkning av den övre belåningsgränsen från 100 till 90 procent framhåller styrelsen bl. a. »att det syfte, motionärerna vill nå med sitt förslag, överensstämmer i huvudsak med styrelsens i statsverkspropositionen berörda anvisningar till lantbruksnämnderna. Enligt styrelsen är det med hänsyn till numera rådande förhållanden intet att erinra mot att som huvudsak införes, att belåningsgränsen skall vara 90 procent av det uppskattade värdet, dock under förutsättning att möjlighet hålles öppen att, om särskilda omständigheter därtill föranleder, lämna lånegaranti för jordbruksändamål till det högre belopp som nuvarande bestämmelser medger». Styrelsen framför även i år liknande synpunkter.

Hushållningssällskapens förbund förordade i sitt remissyttrande över nämnda motioner — i likhet med vad som yrkats i motionerna — att den övre belåningsgränsen för lånegaranti vid inköp av egnahemsjordbruk sänkes till 90 procent av fastighetens uppskattade värde. Efter motivering för tillstyrkande av motionsyrkandet uttalar förbundet: »Som lantbruksstyrelsen anfört i sina förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1957/58 finnes därför anledning överväga, om icke en skärpning av gällande bestämmelser för beviljande av lånegaranti för jordbruksegnahem och driftslån nu är påkallad.

Ett annat skäl för omprövning torde enligt förbundet vara, att den höga belåningsgräns, som nu gäller, i en del fall kan medverka till att en lånesökande icke i tillräcklig utsträckning beaktar utvecklingen på litet längre sikt, utan i stället lägger alltför stor vikt vid möjligheterna att omedelbart

och med mycket begränsade egna resurser kunna etablera sig som egen jordbrukare. Gällande bestämmelser kan på så sätt stimulera till att han ger sig in på något, som han kanske ännu ej har erforderliga förutsättningar att gå i land med och som, om det misslyckas, försätter honom i en besvärlig och föga avundsvärd situation. Man kan därför inte bortse ifrån att det allmänna i sådana fall kan bidra till ett chanstagande, som icke är ekonomiskt försvarbart. — — —

Ökad försiktighet vid beviljandet av lånegarantier för nu berörda ändamål är därför motiverad och förbundet förordar för sin del och i likhet med motionärerna, att den övre belåningsgränsen sänkes till den tidigare gällande eller till 90 procent. Dock bör möjlighet finnas att i speciella fall och då skälen är särskilt bärande allttjämt kunna bevilja lånegaranti intill 100 procent av fastighetens uppskattade värde.»

Det finns alltså god anledning för riksdagen att till förnyad prövning upptaga berörda spörsmål och besluta om sänkning av den övre gränsen för lånegaranti för att förebygga stora och kanske ökade förluster å jordbruks-egnahemslåneverksamhetens lånegarantiförbindelser.

De av lantbruksstyrelsen och Hushållningssällskapens förbund framförda synpunkterna med anledning av de stora förlusterna och deras hänvisning till de sannolika orsakerna härtill kunna enligt vår mening icke lämnas obeaktade av riksdagen. Detta icke minst med hänsyn till det nuvarande ekonomiska läget, vilket påkallar ökad uppmärksamhet mot ökade statsutgifter och förluster genom statsverksamhet.

En återgång till en övre lånegarantigräns av 90 procent av uppskattat värde torde eliminera en stor del av förlustriskerna och är fullt tillräcklig för att tillgodose behovet av legitimt ekonomiskt stöd till mindre bemedlade som önska förvärva jordbruksegna hem. Det sjunkande antalet jordbruk, av den storlek som kan ifrågakomma, torde mer än väl finna köpare bland unga jordbrukare, jordbrukarsöner, lantarbetare och andra personer med erforderlig kompetens, som kunna anskaffa resterande köpeskillning genom sparmedel eller privat borgen. Ett dylikt eget eller annat privat risktagande innebär säkerligen också en pålitligare granskning av sökandens personliga förutsättningar att genomföra de med lånen avsedda företagen än den lantbruksnämndernas tjänstemän kunna åstadkomma genom dyrbara undersökningar. En sänkning av den övre gränsen med 10 procent skulle även skapa möjlighet för betydligt flera sökande att erhålla lånegaranti inom föreslagen garantiram, som visat sig klart otillräcklig.

Med nuvarande bestämmelser kommer lånegaranti att beviljas många som sakna förutsättningar att genomföra företaget, under det att många som äga dessa förutsättningar vägras statens stöd, vilket givetvis är både orättvist och i hög grad oklokt ur statens synpunkt.

Det måste anses oriktigt att det allmänna genom borttagande av personligt risktagande och behov av personligt sparande bidrager till ökad konkurrens om möjligheterna för kunniga och skötsamma jordbrukarsöner och lantarbetare att skaffa sig eget jordbruk, detta så mycket mera som det